

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра політичної соціології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи Антон ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

Антон Пантелеймонов 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУЧАСНІ ТА КЛАСИЧНІ РЕВОЛЮЦІЇ У ПОРІВНЯЛЬНОМУ АНАЛІЗІ

рівень вищої освіти магістр
галузь знань **05 соціальні та поведінкові науки**
спеціальність **054 соціологія**
освітня програма **соціальні технології**
вид дисципліни **за вибором**
факультет **соціологічний**

2021 / 2022 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою соціологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Протокол від «30» серпня 2021 року, № 10

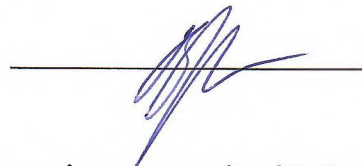
Розробники програми:

Дублікаш Тетяна Миколаївна, канд. соціолог.наук, доцент кафедри політичної соціології

Програму схвалено на засіданні кафедри політичної соціології

Протокол від «27» серпня 2021 року № 1

В.о. завідувача кафедри політичної соціології

 В'ячеслав НІКУЛІН

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Соціальні технології»

Гарант освітньої програми

 Людмила СОКУРЯНСЬКА

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету

Протокол від «27» серпня 20__ року № 1

Голова науково-методичної комісії соціологічного факультету

 Юлія СОРОКА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни *“Сучасні та класичні революції у порівняльному аналізі”* складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки магістрів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є *теорії революцій та аналіз реальних сучасних та класичних революцій через призму цих теорій.*

Теоретичне підґрунтя курсу складають такі теорії як Конфліктна теорія, Структурна теорія, Теорія колективної дії, Теорія раціонального вибору, Теорія відносної депривації та інші. Студенти будуть ознайомлені з теоретичними роботами А.Токвіля, К.Маркса, Х.Арендт, С.Хантінгтона, Т.Скокпол, К.Дойча, С.Лінсета, Дж.Голдстоуна, Т.Гарра, К.Джонсона, Н.Смелзера, Ч.Тілли, С.Айзенштадта та інших.

Емпіричну базу курсу складають кейс-стаді різних типів революцій та революційних путчів. Серед них Французька (1789), Російська (1917), Китайська (1949), Кубинська (1959), Іранська (1978-79), Турецька (1919), Єгипетська (1952), Іракська (1958) та інші революції.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

1. *Сучасні та класичні революції у світлі теоретичних підходів.*
2. *Аналіз та прогнозування революційних ситуацій, ходу та результатів революцій.*

Міждисциплінарні зв'язки: історія, політологія, соціологія, міжнародні відносини

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни *«Сучасні та класичні революції у порівняльному аналізі»* є *ознайомлення студентів з теоріями революцій та аналіз реальних сучасних та класичних революцій через призму цих теорій. Курс забезпечить студентів аналітичними інструментами оцінки революційних ситуацій, прогнозування ходу та результатів революцій.*

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни *“Сучасні та класичні революції у порівняльному аналізі”* є:

- *ознайомлення студентів з теоріями революцій;*
- *забезпечення студентів аналітичними інструментами оцінки революційних ситуацій та розгортання революційних процесів;*
- *забезпечення студентів інструментами прогнозування ходу та результатів революцій;*
- *здійснення порівняльного аналізу сучасних та класичних революцій на прикладі різноманітних революцій як минулих часів, так і тих, що відбуваються сьогодні.*

1.3. Кількість кредитів – 5 (для денного відділення), - (для заочного відділення)

1.4. Загальна кількість годин – 150 (для денного відділення), - (для заочного відділення)

1.5. Характеристика навчальної дисципліни
Нормативна

Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
5-й	5-й
Семестр	
9-й	9-й
Лекції	
16 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	2 год.
Лабораторні заняття	
Не передбачені	Не передбачені
Самостійна робота	
118 год.	112 год.
Індивідуальні завдання аналітичні доповіді, контрольна робота	

1.6. Заплановані результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- *теоретичні підходи до аналізу революцій;*
- *головні дискусії, що точаться навколо моделювання революційних процесів;*
- *головні чинники виникнення революційних ситуацій;*
- *головні типи революцій за різними основами класифікації;*
- *можливості емпіричних досліджень революцій.*

вміти :

- *аналізувати політичні, економічні, соціальні та інші передумови, що ведуть до виникнення революційних ситуацій;*
- *знаходити відповідь на дискусійні питання щодо тих чи інших аспектів перебігу революцій, їхніх наслідків та результатів;*
- *класифікувати революції за різними ознаками;*
- *здійснювати порівняльний аналіз минулих та сучасних революцій;*
- *прогнозувати розвиток революційних ситуацій, перебіг та результати революцій.*

Компетентності та результати навчання курсу:

ЗК 1 Здатність до абстрактного та конкретного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 2 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях

ЗК 4 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК 9 Усвідомлення проблематики рівних можливостей у суспільстві, зокрема її гендерних, расових, вікових аспектів

ЗК 10 Усвідомлення культурного розмаїття суспільств і викликів взаємодії в міжкультурному контексті

ЗК 12 Здатність до пошуку, обробки й аналізу інформації з різних джерел

ФК 1 Здатність застосовувати соціологічні поняття, концепції та теорії для інтерпретації соціальних явищ і процесів

ФК 2 Розуміння закономірностей взаємодії індивідів, соціальних груп, спільнот та

суспільств

ФК 4 Розуміння соціальних процесів, трендів, можливостей і викликів соціальних змін в Україні та світі

ФК 10 Здатність знайти соціальні дані у відкритому доступі, здійснити їх змістовне структурування й узагальнення

ПРН 1 Давати визначення соціологічних понять і застосовувати соціологічні поняття, концепції та теорії для пояснення практичних ситуацій

ПРН 2 Визначати соціальні проблеми, їх можливі структурні та культурні чинники

ПРН 6 Пояснювати й застосовувати критерії науковості та об'єктивності досліджень

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади дослідження революцій.

Тема 1: Еволюція та визначення поняття революції. Революції за К.Марксом, Х.Арендт, Т.Скокпол, Дж. Голдстоуном, Ш.Ейзенштадтом тощо. Характеристики революції. Спільні риси революцій.

Виклики революцій: чи існує теорія, що здатна прогнозувати, керувати або запобігати революціям? Моделювання предреволюційних ситуацій, ходу революцій та результатів революцій у різних парадигмах соціальних наук. Організаційні, ідеологічні та стратегічні елементи революційних дій.

Тема 2: Революційна ситуація: необхідні та достатні умови для виникнення революцій.

Причини революцій. Роль політичних та економічних криз, релігійного та етнічного факторів. Роль міжнародної системи за Т.Скокпол. Роль реформ напередодні революцій. Революційні рухи та способи мобілізації населення на революційні дії. Конструювання революційної ідентичності. Передбачення революцій. Роль лідерства в революційних подіях, типи лідерства.

Тема 3: Типи революцій. Специфічні риси великих, народних, політичних, соціально-економічних, культурних та релігійних революцій. Палацові революції, політичні революції та соціальні революції / Масові революції, революційні путчі, реформаторські путчі та палацові революції. Периферійні та центральні революції за Хантінгтоном.

Тема 4: Теорії революцій. Три покоління теорій революції (натуральні історії (1920-30), загальні теорії політичного насильства (1960-70), структурна теорія революцій (1970-80)). Конфліктна теорія, теорія колективної дії, теорії раціонального вибору, теорії відносної деривації, теорія консенсусу системи/цінностей, теорії модернізації, правові теорії, теорія обміну та інші щодо революцій.

Тема 5: Результати революцій. Постреволюційна політика, пост революційні репресії та індоктринація. Внутрішні та зовнішні результати революцій.

Розділ 2. Порівняльний аналіз сучасних та класичних революцій: case-studies.

Тема 6: Масові революції: Французська (1789), Англійська (1640), Російська (1917), Китайська (1911, 1949). Порівняльний аналіз імперіалістичних систем Франції, Росії та Китаю: особливості сільського господарства, адміністративної системи, домінуючих класів тощо. Роль зовнішніх факторів (ідеї Американської революції, війни, прагнення до колонізації з боку зовнішніх держав тощо) та внутрішніх факторів (демографічний вибух, зрілість буржуазії, економічна рецесія тощо) у революційних подіях.

Тема 7: Революційні путчі: Турецький(1919), Єгипетський (1952), Іракський (1958). Передумови революцій: стан Османської імперії після I Світової війни та статус Єгипту після II Світової війни. Роль військових в організації революційних путчів в Туреччині, Єгипті та Іраку. Роль радикальних організацій у здійсненні революційних перетворень.

Тема 8: Національно-визвольничі революції у В'єтнамі та на Кубі. Міжнародний контекст революції у В'єтнамі: роль Франції, США, Китаю, Японії та СРСР у революції та громадянській війні. Роль Холодної війни у революційних подіях на Кубі. Роль партизанської війни у революційних подіях на Кубі та у В'єтнамі.

Тема 9: Реформаторські путчі на Близькому Сході у 1956-1980 роках. Теорії модернізації про причини революції в Ірані (1979). Революція чи контрреволюція? Причини непопулярності реформ шаха. Роль сільських спільнот та торгових гільдій у здійсненні революційних перетворень. Релігійний характер революції. Роль жінок у революційних подіях. Революція в Афганістані (1978). Сучасні наслідки революції.

Тема 10: Студентські революції. Червоний травень 1968 р. в Парижі. Революція на граніті 1990 р. в Україні.

Тема 11: “Кольорові революції”: проблема категоризації. Періодизація кольорових революцій: особливості балканського, пострадянського та арабського періодів. Співвідношення внутрішніх та зовнішніх факторів у здійсненні революцій. “М'яка сила” як головний фактор кольорових революцій.

Тема 12: Заворушення в автократіях Близького Сходу (2011). Особливості акцій протесту у Тунісі, Єгипті, Йємені, Лівії, Бахреїні, Сирії. Роль сітєвих комунікацій у здійсненні революцій. Причини невизначеності результатів революцій. Перегляд результатів у постреволуційний період.

Тема 13: Революція Гідності в Україні у світлі теорій революції. Революція Гідності з перспективи структурного аналізу, конфліктного підходу, теорії колективної дії, теорії раціонального вибору, теорії відносної деривації, теорії обміну тощо.

Тема 14: Четверте покоління теорій революції (Goldstone): нові виміри революцій та нові виміри теорій революцій. Сучасна міжнародна динаміка та характер революцій у XXI сторіччі: спроба прогнозування. Поширення революційних ідеологій, рушійні сили революцій XXI сторіччя. Поняття “глибинної держави”. Феномен “тихої революції”. Спроби революцій в Латинській Америці. Масові рухи протесту у Франції та США. Масовий рух “Black Lives Matter” з точки зору теорій революцій. Масові протести у Гонконзі.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретико-методологічні засади дослідження революцій.												
Тема 1. <i>Еволюція та визначення поняття революції.</i>		1				4		0				4
Тема 2. <i>Революційна ситуація: необхідні та достатні умови для виникнення революцій.</i>		1	1			4		0				4
Тема 3. <i>Типи революцій.</i>		1	1			5		0				4
Тема 4. <i>Теорії революцій.</i>		2	1			10		1				10
Тема 5. <i>Результати революцій</i>		1				5						4
Разом за розділом 1		6	3			28		2				26
Розділ 2. Порівняльний аналіз політичних революцій: case-studies.												
Тема 6. <i>Масові революції</i>		2	4			20		1	0,			15
Тема 7. <i>Революційні пунчі</i>		1	2			10		0				10
Тема 8. <i>Національно - визвольничі революції у В'єтнамі та на Кубі.</i>		1	2			10		0				10
Тема 9. <i>Реформаторські</i>		1	1			10		0				10

<i>путчі на Близькому Сході у 1956-1980 роках.</i>							5			
Тема 10. <i>Студентські революції.</i>		1	1			5		0,5		6
Тема 11. <i>“Кольорові революції”:</i> <i>проблема категоризації.</i>		1	1			10		0,5		10
Тема 12. <i>Заворушення в автократіях Близького Сходу (2011).</i>		1				10		0,5		10
Тема 13. <i>Революція Гідності в Україні у світлі теорій революції.</i>		1	1			5		0,5		5
Тема 14. <i>Четверте покоління теорій революції (Goldstone): нові виміри революцій та нові виміри теорій революції.</i>		1	1			10		0,5		10
Разом за розділом 2		10	13			90		3,5		86
Усього годин	150	16	16			118		6,2		112

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
3	Революційна ситуація: необхідні та достатні умови для виникнення революцій.	1
4	Типи революцій.	1
5	Теорії революцій.	1
7	Масові революції	4
8	Революційні путчі	2
9	Національно-визвольничі революції у В'єтнамі та на Кубі.	2
10	Реформаторські путчі на Близькому Сході у 1956-1960 роках.	1
	Студентські революції	1
11	“Кольорові революції”: проблема категоризації. теорій революції.	1
13	Революція Єдності в Україні у світлі революційних теорій.	1
14	Четверте покоління теорій революції (Goldstone): нові виміри революцій та нові виміри	1
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Геополітичні виклики Франції напередодні Французької революції</i>	4
2	<i>Спірний характер Англійської революції</i>	4
3	<i>Ідея Свободи в Американській революції.</i>	4
4	<i>Китайська комуністична революція: революція чи конкуренція за владу?</i>	4
5	<i>Роль символів для мобілізації на протестні дії.</i>	4
6	<i>Палацові революції в Латинській Америці у 1948-1960 роках.</i>	4
7	<i>Роль США та СРСР у сприянні національно-визвольничому руху у країнах Близького Сходу та Азії</i>	4
8	<i>Революції, що не відбулися</i>	4
9	<i>“Гра в кольорові революції” в Молдові та Білорусі.</i>	4
10	<i>Революція Гідності в Україні: передумови та результати</i>	4
	Разом	40

6. Індивідуальні завдання

- аналітична доповідь;

Контрольна робота

- Порівняти 3 революції на вибір студента за запропонованими критеріями

7. Методи навчання

Лекції, презентації, групові дискусії, критичний аналіз наукової літератури, групові та індивідуальні творчі завдання, практичні науково-дослідні завдання

8. Методи контролю

Основними критеріями оцінювання поточної успішності студентів є участь у семінарах, робота над індивідуальними завданнями (підготовка та презентація аналітичних доповідей), самостійна робота над вивченням основних джерел. Передбачена форма підсумкового контролю – екзамен – визначається робочим планом.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота										Контр ольна робота	Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1					Розділ 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6-8	T9-11	T12-14	2*10		60	40	100	
1	2	2	5	2	12	10	6	20					

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для чотирирівневої	для дворівневої шкали оцінювання

	шкали оцінювання	
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

Екзаменаційні питання з курсу

1. *Дискусії щодо визначення революції.*
2. *Категоризація революцій. Масові, соціальні, політичні, великі та ін. революції.*
3. *Революційна ситуація: необхідні та достатні умови для виникнення революцій.*
4. *Причини революцій у світлі теорії політичного конфлікту.*
5. *Причини революцій у світлі теорії відносної деривації.*
6. *Причини революцій у світлі структурної теорії революцій.*
7. *Причини революцій у світлі марксистського аналізу.*
8. *Причини революцій у світлі теорії консенсусу системи/цінностей.*
9. *Роль ідеологічного впливу для розповсюдження революцій.*
10. *Внутрішні відносини між елітними групами як фактор нестабільності під час революцій.*
11. *Роль символів для мобілізації населення на протестні дії.*
12. *Конструювання революційної ідеології.*
13. *Чи можливо передбачення революцій? За допомогою яких теорій, на Вашу думку?*
14. *Дискусії щодо ролі лідерів в організації революцій.*
15. *Важливість аналізу міжнародного контексту при дослідженні революцій.*
16. *Типи революцій. Основні класифікації.*
17. *Хантінгтон про патерни мобілізації.*
18. *Аналіз консенсусу систем/цінностей за Ч.Джонсоном.*
19. *Ч.Тіллі та теорії політичного конфлікту.*
20. *Специфічні риси політичних, соціально-економічних, культурних та релігійних революцій.*
21. *Палацові революції, політичні революції та соціальні революції.*
22. *Масові революції, революційні путчі, реформаторські путчі та палацові революції.*

23. *Головні теоретичні підходи до аналізу революцій.*
24. *Конфліктна теорія щодо революцій.*
25. *Внесок теорії відносної депривації в аналіз революцій.*
26. *Ханна Арендт про природу соціальних революцій.*
27. *Структурний аналіз про зовнішні та внутрішні фактори революційних ситуацій.*
28. *Навмисні та ненавмисні результати революцій.*
29. *Постреволюційна політика, пост революційні репресії та індоктринація.*
30. *Схарактеризуйте революцію за Вашим вибором за допомогою теорії за Вашим вибором.*

Рекомендовані джерела

Основна:

- Арндт Х. О революції. - М.: Изд-ство «Європа». – 2011.
- Бевз Т. «Українська революція» у науковому дискурсі: суперечності оцінок і висновків // Наукові записки. - Випуск 5-6(91-92) . - [Електронний ресурс]. - Доступно на сайті: http://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/bevz_ukrainska-1.pdf
- Барг М. А., Черняк Е. Б. Великие социальные революции XVII-XVIII веков. - М.: Наука. - 1990.
- Бевз Т. А. Феномен «революція» у дискурсах мислителів, політиків, науковців : монографія / Тетяна Анатоліївна Бевз ; Нац. акад. наук України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. – К. : ІПІЕНД, 2012. – 176 с.
- Бобохонов Р. С. Кризис авторитарных режимов в арабских странах и опыт демократических изменений в современном мусульманском мире // Протестные движения в арабских странах: предпосылки, особенности, перспективы: материалы круглого стола. М.: ЛИБРОКОМ. - 2012.
- Васильев А. М. Восстание в арабском мире: посе́вы и всходы // Протестные движения в арабских странах: предпосылки, особенности, перспективы: материалы круглого стола. М.: ЛИБРОКОМ. - 2012.
- Гарр Т. Р. Почему люди бунтуют. СПб.: Питер, 2005. - 461 с.
- Ги́ря Г. Нові форми революцій в сучасному глобалізованому світі : суть та особливості вияву / Ганна Ги́ря // Вісник Львівського університету. Серія : філософсько-політологічні студії. – 2014. – Вип. 5. – С. 164–170.
- Голдстоун Дж. К теории революции четвертого поколения / Джек Голдстоун // Логос. – 2006. – № 5 (56). – С. 58–103.
- Голдстоун Дж.А. Революции Очень краткое введение / Перевод с английского А. Яковлева . - Издательство института Гайдара . - Москва. - 2015
- Горак В. «Помаранчева революція» в Україні: концепції, інтерпретації, оцінки [Електронний ресурс] . - Доступно на сайті: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/104870/25-Horak.pdf?sequence=1>
- Дискурс Революції Гідності: зміст, структура, методологія дослідження . - Круглий стіл // Філософська думка, 2016, № 4 . - С. 6 — 56
- Епархина, О. В. Социальная революция в фокусе исторической социологии [Текст] / О. В. Епархина- на. – Ярославль: Литера, 2011. – 216 с.
- Епархина, О. В. Социоструктурные трансформации в работах Т. Скочпол [Текст] / О. В. Епархина // Вестник МГУ, серия 18 политология и социология. – 2010. – №. 3. – С. 58–73.

- Епархина О. В. Структуралистские модели «новых революций» в работах Т. Скочпол // Ярославский педагогический вестник – 2013 – № 2 – Том I (Гуманитарные науки) . - С. 125-132
- Костюк Т. О. Динаміка змін політичних інститутів і процесів в «післяпомаранчевій» Україні: співвідношення міжнародних та внутрішньополітичних аспектів : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / Тетяна Олександрівна Костюк; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2013. – 180 с.
- Кравець Г. В. Революція як механізм зміни вектора політичного процесу : дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / Ганна Василівна Кравець : ПНПУ імені К. Д. Ушинського. – Одеса, 2013. – 216 с.
- Куц Г. Перипетії формування політичного режиму в пострадянській Україні: досвід Майданів / Г. Куц // Сучасне суспільство. – 2014. – Вип. 1. – С. 82–94.
- Лейн Д. «Цветная» революция как политический феномен / Дэвид Лейн // Социология: теория, методы, маркетинг. – 2010. – № 1. – С. 16–38.
- Ленин В. И. Государство и революция. Учение марксизма о государстве и задачи пролетариата в революции // Полное собрание сочинений. 5-е изд. М.: Политиздат. Т. 33. - 1969.
- Люттвак Э.Н. Государственный переворот: Практическое пособие / Эдвард Н. Люттвак; [пер. с англ. яз. Платошкина Н. Н.]. – 2-е изд., испр.: Русский фонд содействия образованию и науке; Москва; 2017
- Маркс К. 18 брьюмера Луи Бонапарта / К. Маркс, Ф. Энгельс // Сочинения. – Изд. 2. – М. : Политиздат, 1957. – Т. 8.
- Маркс К. Буржуазия и контрреволюция // Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. 2-е изд. М.: Политиздат. Т. 6. - 1957.
- Маркс К. Гражданская война во Франции. Воззвание генерального Совета Международного товарищества рабочих // Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. 2-е изд. М.: Политиздат. Т. 17. - 1960.
- Маркс К. Классовая борьба во Франции с 1848 по 1850 г. / К. Маркс, Ф. Энгельс // Сочинения. – Изд. 2. – М. : Политиздат, 1956. – Т. 7.
- Мацієвський Ю. «Помаранчева революція» крізь призму міждисциплінарних соціальних досліджень // Політичний менеджмент. – 2005. – № 6
- Наумкіна С. М. Сучасні «західні» та «східні» революції: класична складова і особливості здійснення / С. М. Наумкіна, Г. В. Кравець // Актуальні проблеми політики. – 2015. – Вип. 56. – С. 173–181.
- Перша річниця Революції Гідності: підсумки та перспективи : матеріали круглого столу / [редкол. Дубінський В.А., Степанков В.С. та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2015. – 46 с.
- По той бік розуміння: Україна та Європа після Помаранчевої революції: Збірник наукових статей / За заг. ред. Гейра Флікке та Сергія Кисельова // За матеріалами міжнародного семінару “Перед визнанням: Україна та Європа після помаранчевої революції”. – К.: НаУКМА. – 30 вересня 2005 р. – К.: Атіка, 2006. – 228 с.
- “Помаранчева” революція. Версія, хроніка, документи / Упоряд. М. Погребінський. – К.: Оптима, 2005. – 416 с.
- Сорокин П. А. Социология революции // Сорокин П. А. Человек. Цивилизация. Общество. М.: Политиздат, 1992. - С. 266–294.
- Токвиль А. де. Старый порядок и революция. М.: Моск. философский фонд, 1997. – 251 с.
- Фисун А. Политическая экономия «цветных» революций: неопатримониальная интерпретация // Прогнозис. 2006. № 3 (7).
- Хантингтон С. Политический порядок в меняющихся обществах. - Издательство «Прогресс-Традиция», М., 2004.
- Шульц Э.Э. Типология революций: история создания и современное состояние. - http://chsu.kubsu.ru/arhiv/2014_1/2014_1_Schulz.pdf
- Эйзенштадт Ш. Революция и преобразование обществ. Сравнительное изучение цивилизаций. М.: Аспект Пресс, 1999. – 415 с.
- Berejikian J. "Revolutionary Collective Action and the Agent-Structure Problem", American Political Science Review 86 (1992): 647-657.
- Emirbayer M., Goodwin J. Symbols, Positions, Objects: Toward a New Theory of Revolutions and CollectiveAction (1996)
- Ferrero M. Revolution or Reform? Socialism’s Dilemma as a Rational Choice Problem (2004)

- Foran J. ed., *The Future of Revolutions: Rethinking Radical Change in the Age of Globalization*. Zed Books, 2003.
- Halliday F. *Revolution and World Politics: The Rise and Fall of the Sixth Great Power* (Durham, NC: Duke University Press, 1999).
- Katz M. *Revolutions and Revolutionary Waves* (New York, NY: St. Martin's Press, 1997).
- Kuran T. *Sparks and prairie fires: A theory of unanticipated political revolution* (1989)
- Leeson P. T. *Rational Choice, Round Robin, and Rebellion: An Institutional Solution to the Problems of Revolution* (2010)
- Lynch M. *The Arab Uprising: The Unfinished Revolutions of the New Middle East* (New York, NY: Public Affairs, 2012)
- Sicular T. *Why Do Revolutions Succeed? The Role of Rational Choice in the Chinese Communist Revolution* (2004)
- Skocpol Th. *Explaining Revolutions: in Quest of a Social-Structural Approach // Uses of Controversy in Sociology / Ed. by L. A. Coser, O. N. Larsen / Th. Skocpol. – N. Y.: Free Press, 1976.*
- Skocpol Th. *States and Social Revolutions: A comparative analysis of France, Russia, and China* (1979)
- Skocpol Th. *Social revolution in the modern world. [Text] / Th. Skocpol. – Cambridge: Cambridge University Press, 1994.*

Допоміжна:

- Антонович И. И. *Quo vadis, Украина?* / Иван Иванович Антонович // *Пространство и время*. – 2014. – № 2 (16). – С. 25–33.
- Бекешкіна І. Прес-конференція «Майдан-2013: хто стоїть, чому і за що?» / Ірина Бекешкіна, Олексій Хмелько // *ЄвроАтлантика*. – № 3-4_2013 / № 1_2014. – С. 56–63.
- Вердиханова З. В. Структурные и процессуальные характеристики феномена «цветных революций» / З. В. Вердиханова // *Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. Общественные науки*. – 2014. – № 2 (30). – С. 64–73
- Виговська Т. «Помаранчева революція» та її вплив на громадянську зрілість українського суспільства / Т. Виговська // *Університетські наукові записки*. – 2005. – № 1-2 (13-14). – С. 388–394
- Воронина Е. «Оранжевая революция» как проекция постмодерна в мире политики / Елена Воронина // *Власть*. – 2011. – № 7. – С. 52–55.
- Газін В. Помаранчева революція: уроки та історичне значення / Володимир Газін // *Збірник матеріалів науково-практичної конференції*. – Кам'янець-Подільський : К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2009. – С. 7–11
- Гальчинський А. Помаранчева революція і нова влада – К.: Либідь, 2005. – 367 с.
- Гапич А. Э. *Технологии «цветных революций»* : моногр. / А. Э. Гапич, Д. А. Лушников. – М. : РИОР, 2010. – 132 с.
- Гиря Г. «Кольорові революції» : їх сутність та вплив на еволюцію політичних систем на прикладі України та Грузії / Ганна Гиря // *Вісник національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Політологія, Соціологія, Право. – 2013. – № 3 (19). – С. 21–26
- Гольцман К. О. Роль зовнішніх сил у «помаранчевій революції» 2004 року в Україні через призму концепції транснаціональної гегемонії / Кирило Олександрович Гольцман // *Грані*. – 2011. – № 1 (75). – С. 155–159.
- Гоним В. *Революция 2.0*. СПб.: Лениздат. - 2012.
- Грицюк О. Молодіжний рух в Україні: від Помаранчевої революції – 2004 до Майдану – 2013 / О. Грицюк // *Студентський вісник НУВГП* : зб. наук. праць. – 2014. – Вип. 2 (2). – С. 141–144.
- Грязнова О. С. Теда Скокпол: феномен революции в структуралистской перспективе // *Человек. Сообщество. Управление*. № 4. - 2007.
- Гусаров В. И. *Важнейшие факторы «арабской весны» // Протестные движения в арабских странах: предпосылки, особенности, перспективы: материалы круглого стола*. М.: ЛИБРОКОМ — 2012.
- Епархина О.В. *Социальная революция в исторической социологии Ш.Эйзенштадта*. - http://hses-online.ru/2012/01/23_00_02/32.pdf

- Завалько Г.А. Понятие революция в философии и общественных науках: проблемы, идеи, концепции. - М.: КомКнига, 2005 - 320 стр.
- Исаев Л. М., Шишкина А. Р. Египетская смута XXI века. М.: ЛИБРОКОМ. - 2012.
- Исаев Л. М., Шишкина А. Р. Сирия и Йемен: Неоконченные революции. М.: ЛИБРОКОМ. - 2012.
- Іщенко А. А. Соціально-політичний характер та періодизація «помаранчевої революції» 2004 року / А. А. Іщенко // Інтелігенція і влада. – 2012. – Вип. 26. – С. 101–116.
- Карасев Д.Ю. Теория революций Джона Форана. - Вестн.Моск. Ун-та. Сер. 18. Социология и политология. 2013. № 3 . - С. 193-205
- Карпович О. Г. Цветные революции: теория и практика демонтажа современных политических режимов : моногр. / Олег Геннадьевич Карпович, Андрей Викторович Манойло. – М. : Юнити-Дана, 2015. – 111 с
- Катунин Ю. А. «Цветные революции»: методология и методы организации / Ю. А. Катунин // Ученые записки Таврического национального 192 университета имени В. И. Вернадского. Сер. : Философия. Культурология. Политология. Социология. – 2014. – Т. 27 (66), № 1. – С. 270–279.
- Ким О.В. Теория модернизации: между евроцентризмом и множеством «модерностей» // Вестник Томского государственного университета . - Серия: история. - 2012. - №1(17). - С.89-94
- Колодій А. Феномен Майдану в контексті пошуку моделі врядування / Антоніна Колодій // Агора. Революція відбулася: що далі? – 2014. – Вип. 13. – С. 22–36.
- Кривошеїн В. В. Вплив «Революції Гідності» на політичну та правову культуру українського суспільства // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». - № 2 (29) 2016 . - С.37-58
- Кустов В. А. Российский парламент и внешняя политика страны после Февральской революции // Изв. Саратов. ун-та. Нов. сер. Сер. История. Международные отношения. 2014. Т. 14, вып. 2 — С.24-28
- Ланцов С.А. Социально-политические предпосылки и механизмы великой русской революции // Вестник Санкт-Петербургского университета.- Т. 10.- Вып. 1 Политология. Международные отношения. - 2017. - С.4-11
- Леонов С. В. О влиянии первой мировой войны на Россию и на Германию // Вестник ПСТГУ II: История. История Русской Православной Церкви. 2012. Вып. 4 (47). С. 127–141
- Мациевский Ю. Смена, транзит или цикл: динамика политического режима в Украине в 2004-2010 гг. // Полис. № 5. - 2010.
- Михальченко М. Помаранчеві потрясіння: потенціал ідей і українська реальність // Вища освіта України. – 2005
- Никифоров А.А. Революция и её причины: ответы и новые вопросы. – ПОЛИТЭКС. - <http://www.politex.info/content/view/433/30/>
- Ночвина Б.А. Влияние первой мировой войны на развитие геополитических стратегий Германии и СССР // Преподаватель XXI век. - 2016 . - №3. - С.291-299
- Онобль Ерік. Революція 1917 року: французький погляд. 100 років тлумачень і репрезентацій; / пер. з фр. А. Репа. Київ : Ніка-Центр, 2016.
- Оранжевая революция. Украинская версия. – М.: Європа, 2005. – 237 с
- Пасічний Р. Євромайдан: технології зниження політичної активності / Роман Пасічний // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2014. – Вип. 26. – С. 82–87.
- Почепцов Г. Революция.com. Основы протестной инженерии. М.: Европа, 2005. – 532 с.
- Президентські вибори та Помаранчева революція: Вплив на трансформаційні процеси в Україні / Фонд ім. Ф. Еберта / За ред. Т. Курта, В.І. Андрійка. – К.: Заповіт, 2005. – 148 с.
- Пушкирева И.М. Изучая «рабочую историю» периода первой мировой войны // Научные ведомости. - Серия История. Политология. Экономика. Информатика. 2014 № 21 (192). Выпуск 32. - С.125-133
- Революція гідності : дайджест. Вип. 18./ Нац. ун-т харч. технол., Наук.-техн. б-ка ; підгот. О. В. Олабоді. – Київ, 2016. – 14 с.
- Революции 1848-1849 гг.: в 2 т. М.: Изд-во АН СССР. Т. 2. - 1952.
- Сасин Г. В. Обґрунтування сучасного типу революцій в транзитному суспільстві на прикладі України. - Львів – 2015 [Електронний ресурс]. - Доступно на сайті: https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/02/v_sasyn.pdf

- Самусь А.Ю. Специфіка висвітлення Революції Гідності у блогах Американських та українських журналістів //«Молодий вчений» . - № 1 (28). -Частина 2 . - січень, 2016 р. - С. 122-126
- Смирнов Н. Н. Война, революционная Россия и Франция в 1917 г.: новые источники // Новейшая история России / Modern history of Russia. 2014. №3 . - С.8-14
- Тилли Ч. Демократия. М.: Институт общественного проектирования. - 264 с.
- Україна після Євромайдану: досягнення та виклики /Ред. М. Яковлев, О. Гарань. – Київ: Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва, 2015. – 132 с.
- Федорова А.Ю. Сравнение экономических показателей Российской империи до и после Первой мировой войны // Международный научный журнал «Инновационная наука». - №5/2015. - С.307-309
- Фюре Ф. Постижение Французской Революции. СПб.: ИНАПРЕСС, 1998. – 224 с.
- Черных В. Ю., Черных Л. Н. От октябрьской революции к «февральскому перевороту», или что такое революция? - Философия и общество, № 3, июль – сентябрь 2012. - С. 85–93
- Шведа Ю. «Революція гідності» в контексті загальної теорії соціальних революцій / Юрій Шведа // Агора. Революція відбулася: що далі? – 2014. – Вип. 13. – С. 5–14
- Шпенглер О. Пруссачество и социализм / Пер. с нем. Г.Д. Гурвича (Серия "Идеологии"). — М.: Праксис, 2002. — 240 с.
- Южакова О. Семантичні моделі номінацій з опорним компонентом революція // Термінологія. - 2015. - №817 . - С.87-96
- Baker K and Edelstein D . Scripting Revolution: A Historical Approach to the Comparative Study of Revolutions. Stanford: Stanford University Press, 2015.
- Barker C., Mooers C. Marxism and the 1989 Revolution (1997)
- Calhoun C. Roots of Radicalism: Tradition, the Public Sphere, and Early Nineteenth Century Social Movements. University of Chicago Press, 2012.
- Conge P. From Revolution to War: State Relations in a World of Change (Ann Arbor, MI: University of Michigan Press, 1996), 1-31
- Davies J.C. Toward a Theory of Revolution, American Sociological Review Vol. 27, No. 1 (February 1962)
- Figs O. and Kolonitskii B. I. Interpreting the Russian Revolution: The Language and Symbols of 1917. Yale University Press, 1999.
- Furet F. Interpreting the French Revolution, Cambridge University Press. 1981.
- Goldstone J. A. , “The Comparative and Historical Study of Revolutions,” Annual Review of Sociology, 8, 1982, 187-207
- Goodwin J. No Other Way Out: States and Revolutionary Movements, 1945-1991, Cambridge University Press, 2001.
- Holmes J.S. Political Violence and Regime Change in Argentina: 1965–1976 (2001)
- Hunt L. Politics, Culture, and Class in the French Revolution. 2nd ed.. University of California Press, 2004.
- Khan A. A legal theory of revolutions (1987)
- Knight A. “Revisionism and Revolution: Mexico Compared to England and France,” Past and Present, 134, February 1992, pp. 159-199
- Kuran T. “Now Out of Never: The Element of Surprise in the East European Revolution of 1989”, World Politics 44 (1991): 7-48
- Marx K. “The Eighteenth Brumaire of Louis Napoleon.” In The Marx-Engels Reader, 2nd edition. Edited by Robert C. Tucker. Norton, 1978.
- Michael G. The revolutionary model of Dr. William L. Pierce (2003)
- Modaff A. R. Dilemmas of Popular Revolution: Popular Sovereignty and the Crowd in Post-Revolutionary America and Russia - Harvard College.- March 2012
- Moghadam V. “Gender and Revolutions.” Pp. 137-165 in Theorizing Revolutions, edited by John Foran. New York, NY: Routledge, 1997.
- Paige J. Agrarian Revolution. Free Press, 1975.
- Porta D.D. Social movements, political violence, and the state: A comparative analysis of Italy and Germany (1995)
- Porta D.D. Social movements studies and political violence (2009)
- Race J. Toward an exchange theory of revolutions (1974)

- Regan P. M. *On the Prospects for Social Revolution in the Industrialized Democracies of the West* (2007)
- Roche R.S. *Why is collective violence collective?* (2001)
- Rosendahl M. *Inside the Revolution. Everyday Life in Socialist Cuba* (Cornell University Press, 1997).
- Sadri H. *Revolutionary States, Leaders, and Foreign Relations* (Westport, CT: Praeger, 1997), 1-15.
- Saxonberg S. *The 'Velvet Revolution' and the Limits of Rational Choice Models* (1999)
- Sewell, William H. Jr. "Ideologies and Social Revolutions: Reflections on the French Case." *Journal of Modern History* 57, no.1 (1985): 57-85.
- Skocpol Th. "Rentier State and Shi'a Islam in the Iranian Revolution, Theory and Society, Vol II, No. 3, (May 1982).
- Snyder R. S. , "The U.S. and Third World Revolutionary States: Understanding the Breakdown in Relations", *International Studies Quarterly* 43 (1999): 265-290.
- Stone L. "Theories of Revolution." *World Politics*, XVIII, (Jan.1966)
- Tanter R., Midlarsky M. *A Theory of Revolution* (1967)
- Taylor, Michael, ed. *Rationality and Revolution*. Cambridge University Press: Cambridge, 1988.
- Terhalle M. "Revolutionary Power and Socialization: Explaining the Persistence of Revolutionary Zeal in Iran's Foreign Policy", *Security Studies* 18 (2009): 557-586.
- Tilly Ch. *Study of collective violence* (1979)
- Walt S. *Revolution and War* (Ithaca, NY: Cornell University Press, 1996), 1-44, 238-243.
- Wintrobe R. *Rational Revolutions* (2003)
- Womack B. *The party and the people: revolutionary and post revolutionary politics in China and Vietnam* (1987)

Zimmerman M. *Sandinista: Carlos Fonseca and the Nicaraguan Revolution* (Durham: Duke University Press, 2001).